

**Załącznik do
Uchwały Nr I/25/15
Rady Miejskiej w Lubawce
z dnia 29.01.2015 r.**

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY LUBAWKA **NA LATA 2015 – 2017**

1. Wprowadzenie.

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jako akt prawny najwyższej wagi, reguluje wszystkie aspekty życia członków naszego społeczeństwa. W art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły (art. 64 - 76) konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego regulując prawa wolności, prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne.

W Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

W ustawodawstwie polskim występują także inne akty prawne zajmujące się problematyką rodzinną. Regulacje prawne związane z problematyką rodziny zawarte są także w kodeksach: karnym, cywilnym, postępowania cywilnego i pracy.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Są to między innymi Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Europejska Karta Społeczna czy Konwencja o Prawach Dziecka. Stanowią one, że rodzina ma prawo do ochrony ze strony państwa i społeczeństwa a także ochrony prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

„Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Lubawka” określa sposób realizowania przez wspólnotę samorządową działań na rzecz rodzin, szczególnie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza rodziny wielodzietne i niepełne, oraz do ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Rodzina w naszej kulturze jest podstawową komórką społeczeństwa i naturalnym środowiskiem wychowawczym dziecka, która oddziałuje na jego osobowość przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowując jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem

odniesienia w doświadczeniu dziecka oraz źródłem zaspokajania jego potrzeb w sferze psychicznej i materialno – bytowej. Rodzina funkcjonalna, konsekwentnie i z powodzeniem spełniająca swoje zadania, stanowi dla swych członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa. Problemy występujące w rodzinie często trudne i złożone, wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Uzależnienia, przemoc w rodzinie, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych, zdarzenia losowe wywołujące sytuacje kryzysowe oraz zła sytuacja materialna to główne problemy działające destrukcyjnie i dezorganizująco na życie rodzin. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest więc największym zyskiem dla społeczności lokalnej, w każdej sferze życia.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 -2017 jest dalsze tworzenie i wzmacnianie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostało poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

2. Diagnoza.

Gminę Lubawka na dzień 31.12.2014 r. zamieszkiwało 11246 mieszkańców. Z pomocy Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubawce na dzień 31.12.2014 r. korzystało 378 rodzin, z czego 110 rodzin to rodziny z dziećmi. W rodzinach wspieranych liczba osób w rodzinie wynosiła 792 osoby, a liczba w rodzinach z dziećmi 456.

Tabela nr 1. Liczba korzystających z pomocy MGOPS w latach 2012 – 2014

	Liczba korzystających z pomocy MGOPS					
	Rodziny ogółem	Rodziny z dziećmi	Procent	Ilość osób w rodzinach	Ilość osób w rodzinach z dziećmi	Procent
2012	421	133	32%	914	534	58%
2013	407	131	32%	867	524	60%
2014	378	110	29%	792	456	58%

Źródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

Głównym czynnikiem dysfunkcyjnym w rodzinach z dziećmi jest bezrobocie jednego lub obojga rodziców, w wyniku czego rodzina nie jest wydolna materialnie i staje się zaburzona wychowawczo. W rodzinie pojawiają się konflikty, przemoc domowa, uzależnienia najczęściej od alkoholu, papierosów, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich. Dysfunkcje dyskredytują rodzinę społecznie. Możliwości jakie rodzina posiada nie wystarczają do zabezpieczenia potrzeb członków rodziny ani też do podstawowego

i prawidłowego funkcjonowania w środowisku lokalnym. Najczęściej wynika to z niskiego lub braku wykształcenia oraz złych wzorców rodzin pokoleniowych. Rodziny stają się bezradne w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, co wyraża się niedojrzałością emocjonalną, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, dysponowania środkami finansowymi, brakiem komunikacji z własnymi dziećmi, niezdolnością do twórczego wpływu na osobowość dziecka. W tak trudnej sytuacji wskazana jest pomoc państwa. Jest to zadanie priorytetowe. Bez wsparcia specjalistycznego: psychologicznego, terapeutycznego, w formie pracy socjalnej, w formie uczestnictwa członków rodzin w warsztatach odwołujących się do wartości, zasad moralnych, zasad współżycia społecznego, rodzina w sposób dysfunkcyjny realizuje funkcje opiekuńczo – wychowawcze.

W rodzinach z dziećmi znaczącym czynnikiem dysfunkcyjnym na podstawie danych z MGOPS jest długotrwała choroba. Rodziny nie są w stanie podolać kosztom związanymi z tą trudną sytuacją. W tym zakresie wskazane jest wsparcie tych rodzin działaniem pomocowym ze strony państwa. Pomoc dla tych rodzin musi być kompleksowa.

3. Analiza celów Programu na lata 2012 – 2014

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2012 -2014 było utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrowały się nie tylko na dziecku ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostało poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.

Rodziny korzystające ze wsparcia pomocy społecznej to najczęściej osoby bezrobotne, nękanie ubóstwem, doświadczające choroby lub niepełnosprawności. A także rodziny, które wymagają wsparcia z uwagi na potrzebę ochrony macierzyństwa, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – rodziny wielodzietne, niepełne, rodziny i osoby z różnymi problemami – problemem alkoholowym, narkotykowym, trudnością w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Pomoc świadczona jest w systemie okresowym i celowym.

Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS ma tendencję spadkową. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest intensywna praca pracowników z rodzinami korzystającymi z pomocy społecznej, poprzez prace socjalną, zawieranie kontraktów socjalnych czy realizację projektów systemowych z udziałem środków EFS. W poniższej tabeli wskazano ilość rodzin niepełnych w stosunku do rodzin wspieranych ogółem gdyż w tej grupie rodzin najczęściej występują znaczne kłopoty opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi (brakuje wzorców ze strony obojga rodziców).

Tabela nr 2. Liczba rodzin z dziećmi i rodzin niepełnych w gminie Lubawka w latach 2012 – 2014 objętych pomocą społeczną

Liczba dzieci w rodzinie	2012				2013				2014			
	Liczba rodzin ogółem	Liczba rodzin niepełnych	Liczba osób ogółem	Liczba osób w rodzinach niepełnych	Liczba rodzin ogółem	Liczba rodzin niepełnych	Liczba osób ogółem	Liczba osób w rodzinach niepełnych	Liczba rodzin ogółem	Liczba rodzin niepełnych	Liczba osób ogółem	Liczba osób w rodzinach niepełnych
	133	50 (38%)	534	146 (27%)	131	55 (42%)	524	168 (32%)	110	47 (42%)	456	162 (36%)
1 dziecko	58	31	160	70	47	25	124	51	30	18	75	40
2 dzieci	34	9	136	30	47	19	183	64	42	15	164	50
3 dzieci	24	8	119	36	19	8	94	36	24	9	122	40
4 dzieci i więcej	17	2	119	10	18	3	123	17	14	5	95	32

Istotnym działaniem jest pomoc w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i ich rodzin poprzez ograniczanie zjawiska niedożywienia czy upowszechnianie zdrowego stylu żywienia. Stąd tak ważna jest pomoc w zakresie dożywiania. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób i dzieci korzystających z programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”.

Tabela nr 3. Świadczenia przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”

	2012	2013	2014
Liczba osób	365	363	308
w tym liczba dzieci	182 (50%)	191 (53%)	211 (69%)

Zródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

Głównym zadaniem pomocy społecznej jest doprowadzenie rodziny do usamodzielnienia się i do życia zgodnie z normami społecznymi. W swojej pracy pracownicy pomocy społecznej wykorzystują różne narzędzia. Jednym z takich narzędzi pracy pracownika socjalnego jest kontrakt socjalny.

Tabela nr 4. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym

Rok	2012	2013	2014
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym	119	38	51
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	59	30	38

Zródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

Kontrakt socjalny jest umową zawartą przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Jego celem jest przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej.

Mimo intensywnego wsparcia ze strony ośrodka pomocy społecznej wiele rodzin nie potrafi funkcjonować zgodnie z normami społecznymi. Działania naprawcze prowadzone przez pomoc społeczną wspólnie z rodzinami nie zawsze przynoszą oczekiwane rezultaty czego efektem jest umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 5. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

	2012	2013	2014
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w danym roku	9	13	4
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej narastająco na koniec danego roku	9	22	26

Zródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

W 2012 r. w pieczy zastępczej zostało umieszczonych 9 dzieci z pięciu rodzin. W 2013 r. umieszczono w pieczy zastępczej 13 dzieci z sześciu rodzin. W roku następnym w pieczy zastępczej umieszczono 4 dzieci z 2 rodzin. Jak widać liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej od 2014 r. ma tendencję spadkową. Bardzo pozytywnym elementem był fakt, że w 2013 r. 2 dzieci po kilku miesiącach pobytu w rodzinach zastępczych wróciło do rodziców biologicznych. W 2014 r. jedno dziecko wróciło do rodziny biologicznej. Wynikało to ze zmiany postawy rodziców i ich powrotu do funkcjonowania zgodnie z zasadami życia społecznego, nie występowało dla dzieci zagrożenie zdrowia i życia, zaniedbanie i zagrożenie demoralizacją. Powrót dzieci do rodzin biologicznych był wynikiem intensywnej współpracy rodziny z pracownikami MGOPS. Niestety są też rodziny, które nie podejmują starań w kierunku powrotu dzieci do domu rodzinnego czego efektem jest skierowanie dzieci do adopcji.

Tabela nr 6. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej

	2012	2013	2014
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	9	16	16
Liczba dzieci przebywająca w pieczy zastępczej. Stan na koniec danego roku.	7	13	13
Wysokość środków przeznaczonych na pokrycie pobytu dzieci w placówkach	9800	17652	43415

Zródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

Różnica między liczbą dzieci przebywających w danym roku w pieczy zastępczej a liczbą dzieci w pieczy zastępczej na koniec danego roku jest wynikiem powrotu dzieci do rodziny biologicznej lub skierowaniem dzieci do adopcji. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej od 2013 r. nie ulega zmianie. Na taki stan rzeczy wpływa brak współpracy rodziców z pracownikami pomocy społecznej co nie pozwala dzieciom na powrót do rodzin biologicznych. Takie postępowanie rodziców biologicznych skutkuje także skierowaniem dzieci do adopcji co miało miejsce w każdym omawianym roku. W związku z taką sytuacją rosną koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej. Gmina pokrywa 10% wydatków na utrzymanie dziecka w pieczy zastępczej w pierwszym roku pobytu, 30% w drugim roku pobytu i 50 % w trzecim roku i następnych latach pobytu w pieczy zastępczej. Na dzień 31.12.2014 r. Gmina Lubawka pokrywa koszty pobytu 13 dzieci w pieczy zastępczej.

Dodatkowe wsparcie państwa kierowane jest do **rodzin wielodzietnych**. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 czerwca 2014 r. weszła w życie Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny. Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Dzięki Karcie osoby z rodzin wielodzietnych

otrzymują m.in. ustawowe zniżki na przejazdy kolejowe, zniżki w opłatach paszportowych oraz darmowe wstępy do parków narodowych.

Tabela nr 7. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny na terenie Gminy Lubawka

Liczba złożonych wniosków	40
Liczba wydanych kart	213
Liczba rodzin korzystających z Karty Dużej Rodziny	39
Liczba rodziców lub opiekunów korzystająca z Karty Dużej Rodziny	70
Liczba dzieci korzystająca z Karty Dużej Rodziny	143

Źródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

Karta Dużej rodziny została wprowadzona w życie przez Rozporządzenie Rady Ministrów. Obecnie ten akt prawny został usunięty z obiegu prawnego i z dniem 1 stycznia 2015 roku weszła w życie Ustawa o Karcie Dużej Rodziny – akt prawny wyższej rangi.

2. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nałożyła na gminę obowiązek zatrudnienia asystenta rodziny. Praca asystenta rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z sytuacjami dnia codziennego. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci.

Tabela nr 8. Wsparcie asystenta rodziny

	2012	2013	2014
Liczba asystentów rodziny	2	1	1
Liczba rodzin pracujących z asystentem	14	17	14
Liczba rodzin pracujących z asystentem, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej	2	5	5

Źródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

Od lipca 2012 roku rodziny z dziećmi będące w zainteresowaniu MGOPS w Lubawce korzystają z działań asystenta rodziny. Działania asystenta mają pomóc rodzinom funkcjonować prawidłowo na płaszczyznach rodzinnej, materialnej, edukacyjnej, zdrowotnej, zawodowej i społecznej. Działania w zakresie świadczenia

pomocy określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W 2012 r. ośrodek objął pomocą asystenta rodziny 14 rodzin, w 2013 r. liczba ta wzrosła do 17 rodzin a 2014 roku wsparciem asystenta rodziny objętych było 14 rodzin. W okresie XI – XII 2012 r. w MGOPS w Lubawce z rodzinami pracowało dwóch asystentów. Taki stan rzeczy podyktowany był zakończeniem pracy z rodzinami, które brały udział w projekcie realizowanym przez ośrodek pomocy społecznej. Oczekiwany pozytywny rezultat pracy asystenta w rodzinach widoczny jest w działaniach rodziców, którzy współpracują z asystentem i korygują swoje postępowanie, przyjmują sprawdzone zasady prowadzenia wydatków i zabezpieczania potrzeb, podejmują leczenie odwykowe, szukają rozwiązań trudnej sytuacji życiowej i przekazują te wzorce dzieciom. Jednak nie wszystkie rodziny wykazują aktywność i chęć współpracy z asystentem rodziny. Ważnym elementem jest świadomość rodziców w wypełnianiu przez dzieci obowiązku szkolnego.

Niestety na terenie gminy nie funkcjonują rodziny wspierające, które wsparłyby służby społeczne w realizacji Programu.

Analiza rodzin wspieranych wskazuje, że najczęstszym powodem powstania sytuacji kryzysowej jest nadużywanie alkoholu. Nadużywanie alkoholu przez jednego z domowników wywołuje u pozostałych członków rodziny strach, lęk, smutek, napięcie, wstyd, upokorzenie a także gniew. Takie stany prowadzą do rozpadu systemu więzi i oparcia, które powinny istnieć w domu rodzinnym i dawać członkom rodziny poczucie bezpieczeństwa.

Tabela nr 9. Liczba osób, z którymi GKRPA w Lubawce przeprowadziła rozmowy z członkami rodzin z problemem alkoholowym jak również z samymi osobami nadużywającymi alkohol

Lata	Jednostka miary	Rozmowy z członkami rodzin osób uzależnionych	Rozmowy interwencyjne – motywujące z osobami z problemem alkoholowym
2012	liczba osób	95	63
2013	liczba osób	64	55
2014	liczba osób	55	58

Źródło: opracowane na podstawie danych GKRPA w Lubawce

Tabela nr 10. Liczba osób oraz udzielonych im porad w punkcie konsultacyjno – informacyjnym

Rok Komu udzielono porady	2012		2013		2014	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Ofiarom przemocy w rodzinie	31	75	12	23	32	96
Sprawcom przemocy w rodzinie	7	15	8	15	29	87

Źródło: opracowane na podstawie danych GKRPA w Lubawce

Na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W związku z jego działalnością w rodzinach, gdzie wystąpiła przemoc były zakładane Niebieskie Karty. Poniższa tabela przedstawia liczbę założonych Niebieskich Kart w latach 2012 -2014, także z udziałem dzieci.

Tabela nr 11. Liczba założonych Niebieskich Kart

	2012	2013	2014
Liczba wypełnionych Niebieskich Kart	33	28	29
w tym liczba wypełnionych Niebieskich kart z udziałem dzieci	1	0	4

Źródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

Na rzecz osób dotkniętych przemocą zamieszkałych w Gminie Lubawka działają: Komisariat Policji, MGOPS, Zawodowa Służba Kuratorska, Sąd, Prokuratura, Pedagodzy Szkolni, Służba Zdrowia. Przedstawiciele tych instytucji są członkami Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Grupy Robocze powołane do działania w tej strukturze zawsze reagują i monitorują funkcjonowanie członków rodzin gdzie doszło do zastosowania przemocy w rodzinie. Działania realizowane przez powyższy Zespół ukierunkowane są na przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, ochronę osób jej doświadczających, a także na zmniejszanie negatywnych następstw przemocy w życiu społecznym. W ostatnich latach obserwujemy wzrost zgłoszonych działań przemocowych w rodzinach. Jest to wynikiem bronienia się przed przemocą i świadomością, że ofiary przemocy otrzymają należytą pomoc. Wpływ na stosowanie przemocy często ma nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu. Alkoholizm występujący w rodzinie ma na nią destrukcyjny wpływ. Niestety jak pokazują dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubawce zjawisko uzależnienia od alkoholu ma tendencje wzrostową.

Jednym z najczęstszych powodów wspierania rodzin jest bezrobocie. Aby problem bezrobocia nie pogłębiał się i nie stał się zjawiskiem wyuczonym, członkowie rodziny korzystających z pomocy społecznej uczestniczą w projektach zawodowych.

Tabela nr 12. Liczba osób uczestniczących w projekcie „Aktywizacja zawodowa i społeczna mieszkańców Gminy Lubawka”

Rok	2012	2013	2014
Liczba osób uczestniczących w projekcie	12	9	11

Źródło: opracowane na podstawie danych MGOPS Lubawka

Projekt „Aktywizacja zawodowa i społeczna mieszkańców gminy Lubawka” realizowano w okresie od 2008 r. do 2014 r.. W latach 2008 – 2012 r. projekt realizowano odrębnie w każdym roku, natomiast w latach 2013 – 2014 r. było to przedsięwzięcie dwuletnie. Głównym celem realizowanego projektu systemowego było zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej beneficjentów ostatecznych, objętych kontraktami

socjalnymi, wyizolowanych społecznie. Grupą docelową projektu byli bezrobotni mieszkańcy z terenu gminy Lubawka, w wieku aktywności zawodowej, korzystający ze świadczeń MGOPS w Lubawce, zagrożeni wykluczeniem społecznym. Wsparcie zostało dostosowane do lokalnych warunków gospodarczych oraz oczekiwań i możliwości beneficjentów ostatecznych. Formy wsparcia w ramach niniejszego projektu koncentrowały się m.in. wokół nabycia przez uczestników umiejętności społecznych, zwiększających ich integrację ze środowiskiem (treningi kompetencji życiowych, treningi kompetencji i umiejętności społecznych wraz z poprawą wizerunku). Ponadto w ramach realizowanego projektu beneficjenci podnieśli swoje kompetencje zawodowe, zwiększające szanse na zatrudnienie na wymagającym rynku pracy (uczestnictwo w kursach „Pracownik ogólnobudowlany”, „Brukarz”, „Sprzedawca z obsługą kas fiskalnych i terminalem kart płatniczych”).

Prace na rzecz rodzin na terenie gminy prowadzą także placówki oświatowe, policja czy zakłady opieki zdrowotnej.

W placówkach oświatowych podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich realizowane i prowadzone są programy profilaktyczne i zajęcia warsztatowe, prowadzona jest pedagogizacja rodziców, organizowane są konkursy plastyczne, spektakle profilaktyczne.

Jedną z form wspierania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców były spotkania z rodzicami, na których pedagodzy wskazywali różne metody pracy z dzieckiem. Informacje te miały pomóc rodzicom w kształtowaniu osobowości dziecka zgodnie z zasadami życia społecznego, rozbudzić w dziecku chęć do uczestnictwa w życiu szkoły, zdobywania wiedzy, poznawania świata, przygotowywania się do życia w społeczeństwie. Informowali także o niepokojących zjawiskach widocznych wśród dzieci i młodzieży, które mogły doprowadzić do komplikacji w procesie wychowawczym.

Stalą współpracę z placówkami oświatowymi prowadzą także funkcjonariusze policji, których działania na rzecz dziecka i rodziny realizowane z pedagogami szkół podstawowych i gimnazjalnych mają na celu rozwiązywanie problemów wychowawczych z dziećmi i młodzieżą. W zakresie działań na rzecz rodzin funkcjonariusze podejmują także interwencje w zakresie przemocy w rodzinie.

Natomiast Zakład Opieki Zdrowotnej prowadzi działania pomocowe w zakresie profilaktyki na rzecz dziecka i rodziny, w tym: opieka pielęgniarska w szkołach, badania okresowe i profilaktyczne, pomoc niesiona przez pielęgniarki środowiskowe w przypadku zauważonej przemocy rodzinnej w formie natychmiastowej reakcji polegającej na zawiadomieniu właściwych instytucji.

Jak wynika z powyższych danych rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji czy kuratorów sądowych, instytucji które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadre, kompetentną i obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w pełnieniu jej funkcji opiekuńczo- wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie.

Zawarte w niniejszym programie propozycje pomocowe wspierają rodzinę w prawidłowym wypełnianiu funkcji. Założeniem Programu jest wspieranie rodziny naturalnej już na etapie gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji kiedy dziecko musi opuścić rodzinę.

3. Zadania przyjęte do realizacji w ramach Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Lubawka na lata 2014 – 2020,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012 – 2016,
- Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na rok 2015,

4. Zasoby

Lp.	Nazwa i adres instytucji	Rodzaj działalności
1.	Urząd Miasta Lubawka Pl. Wolności 1	Przyznawanie i wypłacanie stypendiów dla uczniów, dowóz dzieci do szkoły, przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych
2.	MGOPS Lubawka ul. Dworcowa 33	Praca socjalna, pomoc finansowa i rzeczowa, dożywianie dzieci w szkołach, przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego, aktywizacja społeczno – zawodowa, wspieranie aktywności lokalnej, KDR
3.	Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy MGOPS Lubawka	Przeciwdziałanie problemom uzależnienia i nadużywania alkoholu, wsparcie terapeutyczne, grupy wsparcia
4.	Zespół Interdyscyplinarny przy MGOPS Lubawka	Wsparcie dla rodzin doświadczających przemocy i ochrona ofiar przemocy
5.	Placówki oświatowo –	Działalność oświatowo – wychowawcza, organizowanie zajęć

	wychowawcze z gminy Lubawka	poza szkolnych, wsparcie dla rodziców, wsparcie pedagogiczne dla rodziców i dzieci
6.	Świetlice wiejskie	Organizowanie dzieciom czasu wolnego
7.	Świetlica Środowiskowa „Promyczek”	Pomoc w nauce, odrabianie lekcji, udział w konkursach, przygotowywanie posiłków, zajęcia rekreacyjne, artystyczne, wycieczki, wsparcie w sytuacjach trudnych
8.	Komisariat Policji Lubawka	Przeciwdziałanie powstawaniu patologii społecznej, prowadzenie zajęć prewencyjnych z dziećmi i młodzieżą

Źródło: opracowanie własne

5. Adresaci

Adresatami Programu są dzieci i rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej oraz rodziny, w których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Wszystkie dzieci wymagają ochrony ich praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny, spowodowane w głównej mierze uzależnieniami, przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Przewidziana praca z rodziną oraz wszelkie formy pomocy mają na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, jak również aktywizację jej zasobów przy wzmocnieniu kompetencji i umiejętności społecznych. Wszelkie działania skierowane są na zabezpieczenie bezpieczeństwa dziecka oraz podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziców, by zapewnić optymalne warunki prawidłowego rozwoju oraz podnieść jakość życia całej rodziny.

Rodzina wypełniając swoją funkcję, zwłaszcza wychowawczą, wpływa na „jakość” młodego pokolenia, jego rozwój emocjonalny i intelektualny. Rodzina, jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci, wymaga wsparcia dla dobra nie tylko dzieci, ale też wszystkich jej członków. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest też największym zyskiem dla społeczności lokalnej, w każdej sferze.

Właściwie funkcjonujące, zdrowe rodziny pozwalają na lepsze funkcjonowanie społeczności lokalnej i dają perspektywę rozwoju i podniesienia standardu życia. Wspieranie i pomoc rodzinie – to jednocześnie wzmocnienie społeczności lokalnej, kształtowanie „kapitału ludzkiego”, który w przyszłości będzie tworzył społeczeństwo i wpływał na tempo jego rozwoju.

6. Cele programu

Cel główny:

Stworzenie optymalnych warunków do wychowania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w działaniach zmierzających do prawidłowego wypełniania obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

Cel szczegółowy 1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.	
zadania	wskaźniki realizacji działań
1) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom z dziećmi będącymi w sytuacji trudnej z różnych instytucji wspierających	- liczba i formy udzielonej pomocy - liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych pomocą
2) objęcie dożywianiem wszystkich tego wymagających dzieci	- liczba dzieci korzystających z posiłków - liczba rodzin korzystających z pomocy Banku Żywności
3) zapewnienie rodzinom z dziećmi wsparcia psychologicznego, pedagoga rodzinnego (osoby dorosłe i dzieci)	- liczba osób dorosłych i dzieci korzystających z tej formy wsparcia
4) zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej	- liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych ośrodkach - wysokość środków przeznaczonych na pokrycie pobytu dzieci w placówkach

Cel szczegółowy 2. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.	
zadania	wskaźniki realizacji działań
1) zapewnienie opieki asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej	- liczba asystentów pracujących na rzecz rodzin - liczba rodzin, którym przydzielono asystenta, podziałem na rodziny z dziećmi i rodziny, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej
2) organizacja warsztatów i szkoleń dla rodzin dysfunkcyjnych oraz umożliwienie uczestnictwa w warsztatach asystentów rodzinnych	- liczba szkoleń i warsztatów - liczba uczestników
3) zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz organizowanie i informowanie o miejscach pomocy	- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego - liczba osób i udzielonych porad z podziałem na kategorie problemowe - liczba i formy przekazów informujących o miejscach pomocy
4) podnoszenie kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, konsultacji i poradnictwa oraz udostępnianie literatury fachowej	- liczba i rodzaj działań - liczba rodzin objętych działaniami - rodzaj grup zawodowych zaangażowanych w działania
5) działania aktywizujące zawodowo i społecznie na rzecz rodzin, w których opiekunowie pozostają bez pracy, w ramach projektu aktywnej integracji	- liczba osób i rodzin objętych projektem - liczba osób objętych kontraktami socjalnym - liczba osób, które ukończyły kursy zawodowe - liczba osób, które podjęły zatrudnienie - liczba osób i rodzin objętych działaniami środowiskowymi
6) monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii przez rodziców dzieci ze środowisk zagrożonych i monitorowanie terapii rodziców	- liczba rodzin objętych monitorowaniem
7) umożliwienie monitorowania funkcjonowania na terenie gminy rodzin wspierających	- liczba rodzin wspierających

8) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, w tym niewydolnych wychowawczo, w których występują problemy przemocy, uzależnień lub długotrwała choroba	- liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych monitoringiem i procedurami
---	--

Skuteczne przeprowadzenie działań wpłynie na polepszenie sytuacji rodziny oraz dzieci, wzmocni poczucie bezpieczeństwa rodziny, umiejętności opiekuńczo – wychowawcze oraz wpłynie na wzrost świadomości na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny. Powyższe działania umożliwią dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrót do rodziny biologicznej poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji oraz przeciwdziałają umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Pomoże to stworzyć skuteczny system wsparcia dla rodziny.

7. Finansowanie

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Lubawka, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

8. Monitorowanie i ewaluacja

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubawce. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedkładanie przez Burmistrza Miasta Lubawka w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Miejskiej w Lubawce sprawozdań z realizacji Programu, sporządzonych na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadania.